

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Κοινωνικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	Κοινωνιολογίας		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΑΝΑΚ279	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 7 9
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Κοινωνική και Αλληλεγγυα Οικονομία		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
		3	5
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης, γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων	ΥΕΠΑ		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	κανένα		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	Στη σελίδα του μαθήματος στο UoC Elearn		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος. Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α - Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης - Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β - Περιοδικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων
Εξοικείωση με την έννοια των κοινών Εξοικείωση με την έννοια της κοινωνικής οικονομίας Εξοικείωση με την έννοια της αλληλέγγυας οικονομίας

Γενικές Ικανότητες	
Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;.	
Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών	Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις	Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
Λήψη αποφάσεων	Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
Αυτόνομη εργασία	Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
Ομαδική εργασία	Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
Εργασία σε διεθνές περιβάλλον	Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον	
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών	Άλλες...
	
Λήψη αποφάσεων Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον Σεβασμός στη διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής	

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα αυτό περιστρέφεται γύρω από τις έννοιες της ανάπτυξης, της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, και της διαχείρισης των κοινών, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Σκοπό έχει την εξοικείωση των φοιτητριών και των φοιτητών με την προβληματική γύρω από τα παραπάνω ζητήματα τα οποία - ειδικότερα τα τελευταία χρόνια- έχουν επανέλθει δυναμικά στο προσκήνιο της κοινωνικής έρευνας αλλά και του δημοσίου λόγου. Το μάθημα εμφανίζει επίσης συνέργεια με άλλα μαθήματα του τμήματος, αλληλοσυμπληρώνοντάς τα δίχως να τα υπερκαλύπτει. Ουσιαστικά αποτελείται από δυο ενότητες. Η πρώτη είναι θεωρητική-μεθοδολογική, ενώ η δεύτερη είναι αφιερωμένη σε μελέτες περιπτώσεων. Ξεκινά με μια εισαγωγή στην προβληματική της “ανάπτυξης,” κάνοντας μια ανάλυση στην κριτική προς την επικρατούσα οπτική, από τη σκοπιά της “μετα-ανάπτυξης” όπως αυτή αναπτύχθηκε από θεωρητικούς του Παγκοσμίου Νότου (Escobar 1995, Sachs 2005) και της απο-ανάπτυξης (Latouche). Το δεύτερο μάθημα αποτελεί εισαγωγή στις έννοιες της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο αναλύοντας τις διάφορες μορφές που μπορεί να πάρει. Θα ακολουθήσει ένα μάθημα γύρω από την ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, από την πειρατεία του 17ου αιώνα και τις αυτο-οργανωμένες κοινότητες απελευθερωμένων σκλάβων, μέχρι και τις ανακτημένες επιχειρήσεις και τους συνεργατικούς συνεταιρισμούς. Το τέταρτο μάθημα είναι αφιερωμένο στη
--

θεωρία που έχει αναπτυχθεί γύρω από τους “εναλλακτικούς” ή “ελεύθερους” χώρους. Το επόμενο μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην έννοια και την προβληματική των “κοινών” και της διαχείρισής τους. Το έκτο μάθημα είναι μεθοδολογικό και έχει να κάνει με την προσέγγιση του διδάσκοντος στη μελέτη των περιπτώσεων που ακολουθούν: θα γίνει εισαγωγή στην κοινωνική ανθρωπολογία και την πολιτική εθνογραφία, ειδικότερα σε σχέση με τη μελέτη των κοινών και της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Από το έβδομο μάθημα και έπειτα θα παρουσιαστούν μελέτες περιπτώσεων που αναδεικνύουν την προβληματική της θεματικής του μαθήματος στην πράξη. Πρώτη μελέτη, εκείνη της Ζαπατίστικης Αυτονομίας βασισμένη στην ερευνητική εμπειρία του διδάσκοντος. Στο όγδοο μάθημα θα γίνει μια σύγκριση μεταξύ της εμπειρίας των ανακτημένων επιχειρήσεων στην Αργεντινή (από το 2001 και έπειτα) και της πρόσφατης αντίστοιχης εμπειρίας της ΒιοΜε στη Θεσσαλονίκη. Το έννατο μάθημα είναι αφιερωμένο στην περίπτωση-πρόταση του χωριού της Μαριναλέδα στην Ανδαλουσία. Το επόμενο μάθημα είναι αφιερωμένο στην περίπτωση του Πολέμου του Νερού στην Κοτσαμπάμπα της Βολιβίας, και την εμπειρία του Συντονιστικού για την Υπεράσπιση του Νερού και της Ζωής που αποτελεί μια από τις πρώτες προτάσεις αυτοδιαχείρισης του υδρευτικού δικτύου μιας ολόκληρης πόλης. ενώ τα δύο επόμενα μαθήματα παρουσιάζουν μελέτες περιπτώσεων από την Ελλάδα αλλά και την Κρήτη, έτσι ώστε να υπάρχει και μια σύνδεση με την τοπική κοινωνία: η περίπτωση των κοινωνικών ιατρείων, και το κίνημα ενάντια στις ΒΑΠΕ. Το τελευταίο μάθημα αποτελεί σύνοψη και επανάληψη καθώς και προετοιμασία για τις εξετάσεις που ακολουθούν. Σε αυτό θα παρουσιαστούν και τυχόν εργασίες που έχουν αναληφθεί από τις φοιτήτριες και τους φοιτητές.

Στη διδασκαλία θα χρησιμοποιηθούν εκτενώς παρουσιάσεις σε προγράμματα prezí και powerpoint που θα βασίζονται σε σημειώσεις του διδάσκοντος. Επίσης θα χρησιμοποιηθεί οπτικοακουστικό υλικό σχετικό με το αντικείμενο του μαθήματος της κάθε εβδομάδας. Αυτό περιλαμβάνει: φωτογραφίες, μικρού μήκους ταινίες, ντοκιμαντέρ καθώς επίσης ταινίες που καταδεικνύουν την προβληματική των μαθημάτων. Ειδικά στην περίπτωση των μελετών περίπτωσης (Ζαπατίστας και Λατινική Αμερική) θα χρησιμοποιηθεί υλικό από το προσωπικό αρχείο του διδάσκοντος το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει και βιντεοσκοπημένες συνεντεύξεις με πρωταγωνιστές των περιπτώσεων αυτών. Θα επιχειρηθεί επίσης να κληθούν να μιλήσουν στους φοιτητές άνθρωποι που είναι αναμειγμένοι -ερευνητικά ή σε πρακτικό επίπεδο- με προσπάθειες αυτοδιαχείρισης των κοινών, ή με διάφορες πτυχές της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Παράλληλα, σε κάθε παράδοση θα προτείνονται κείμενα, τα οποία θα μπορούν οι ίδιοι οι φοιτητές/φοιτήτριες να αναλάβουν προαιρετικά να παρουσιάσουν (βελτιώνοντας έτσι τον τελικό βαθμό τους) ανάλογα και με τα ενδιαφέροντά τους. Οι διαφάνειες των παρουσιάσεων, επιλεγμένα κείμενα και βιβλία στα ελληνικά και άλλα μεταφρασμένα από τον διδάσκοντα θα αποτελέσουν την τελική ύλη των εξετάσεων που θα κληθούν οι φοιτητές να μελετήσουν.

Διάλεξη 1 Ανάπτυξη, Μετα-Ανάπτυξη, και Απο-ανάπτυξη.

Πέρα από μια εισαγωγή στην δομή του μαθήματος, το πρώτο μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην προβληματική της “ανάπτυξης,” κάνοντας μια ανάλυση στην κριτική προς την επικρατούσα οπτική, από τη σκοπιά της “μετα-ανάπτυξης” όπως αυτή αναπτύχθηκε από θεωρητικούς του Παγκοσμίου Νότου (Escobar 1995, Sachs 2005) και της απο-ανάπτυξης (Latouche). Παράλληλα θα γίνει αναφορά στις αντι-προτάσεις που προέρχονται από τα Ιθαγενικά κινήματα της Λατινικής Αμερικής, που έχουν να κάνουν με την έννοια του ‘buen vivir’ (‘sumak kawsai’ στα Κέτσουα) που θα μπορούσε να αποδοθεί ως “ευ ζην” στα ελληνικά. Στο πρώτο μάθημα θα γίνει επίσης ανάληψη εργασιών για παρουσίαση, από όσες και όσους το επιθυμούν.

Escobar, Arturo. 1995. *Encountering Development: The Making and Unmaking of the Third World*. Princeton Studies in Culture/power/history. Princeton, N.J: Princeton University Press.

Latouche, Serge. 2008. *Το Στοιχείο Της Αποανάπτυξης*. Αθήνα: Βάνιας.

Sachs, Wolfgang, ed. 2005. *The Development Dictionary: A Guide to Knowledge as Power*. 11. Impression. Johannesburg: Witwatersrand Univ. Press.

Διάλεξη 2 Εισαγωγή στην κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία.

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στις έννοιες της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Θα παρουσιαστούν επίσης σχετικά εμπειρικά παραδείγματα συλλογικότητων και οργάνωσης αυτού του τύπου.

Καβουλάκος, Κάρολος, and Ιωσήφ Γρίζας. 2015. *Εναλλακτικοί Οικονομικοί Και Πολιτικοί Χώροι Κοινωνικά Κινήματα Και Χωρική Ανάπτυξη*. Αθήνα: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ.

Διάλεξη 3 Ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Από την πειρατεία στις ανακτημένες επιχειρήσεις και τους συνεργατικούς συνεταιρισμούς.

Το μάθημα αυτό περιστρέφεται γύρω από την ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, από την πειρατεία του 17ου αιώνα (Rediker) και τις αυτο-οργανωμένες κοινότητες απελευθερωμένων σκλάβων, μέχρι και τις ανακτημένες επιχειρήσεις και τους συνεργατικούς συνεταιρισμούς.

Καβουλάκος, Κάρολος, and Ιωσήφ Γρίζας. 2015. *Εναλλακτικοί Οικονομικοί Και Πολιτικοί Χώροι Κοινωνικά Κινήματα Και Χωρική Ανάπτυξη*. Αθήνα: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ.

Lamborn Wilson, Peter. 2009. *Πειρατικές Ουτοπίες. Μαυριτανοί Κουρσάροι Και Ευρωπαίοι Αποστάτες*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Rediker, Marcus. 2004. *Villains of All Nations: Atlantic Pirates in the Golden Age*. Verso.

Διάλεξη 4 Θεωρίες των εναλλακτικών χώρων, Από τον Proudhon, στον Holloway, και τον Hakim Bey.

Το τέταρτο μάθημα είναι θεωρητικό. Καταπιάνεται με τις επικρατέστερες θεωρίες γύρω από τους εναλλακτικούς και ελεύθερους χώρους, και παρουσιάζει τις θεωρίες του Προυντόν γύρω από την ομοσπονδιακή οργάνωση κοινοτήτων συνεταιρισμών, του Χόλογουσε γύρω από την κοινωνική αλλαγή και τις ρωγμές στον καπιταλισμό, αλλά και του Χακίμ Μπέ γύρω από την Προσωρινή Αυτόνομη Ζώνη. Σκοπός του μαθήματος είναι οι φοιτητές και οι φοιτήτριες να έχουν γνώση των κυριοτέρων θεωρητικών προσεγγίσεων γύρω από αυτά τα ζητήματα.

Holloway, John. 2011a. *ΑΣ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ*. Αθήνα: ΣΑΒΒΑΛΑΣ.
— — —. 2011b. *ΡΩΓΜΕΣ ΣΤΟΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ*. Αθήνα: ΣΑΒΒΑΛΑΣ.

Zibechi, Raúl. 2010. *ΑΥΤΟΝΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΕΙΣ. Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΣΕ ΚΙΝΗΣΗ*. Αθήνα: ΑΛΑΝΑ.

Διάλεξη 5 Η “τραγωδία των κοινών”; Θεωρίες και προτάσεις για τη διαχείρισή των κοινών πόρων.

Η διάλεξη ασχολείται με το ζήτημα των κοινών. Εισάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στην προβληματική γύρω από τη λεγόμενη “τραγωδία των κοινών” και τις επικρατέστερες προτάσεις γύρω από τη διαχείρισή τους. Επίσης τους εισάγει στην κριτική απέναντι σε αυτές τις προτάσεις και στο πρόταγμα της αυτο-διαχείρισης.

Ostrom, Elinor. 2002. *Η Διαχείριση Των Κοινών Πόρων*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Hardt, Michael, and Antonio Negri. 2009. *Commonwealth*. Belknap Press of Harvard University Press.

Διάλεξη 6 Κοινωνική ανθρωπολογία και εθνογραφία των κοινών. Μέθοδοι και προσεγγίσεις.

Το μάθημα είναι μεθοδολογικό και έχει να κάνει με την προσέγγιση του διδάσκοντος στη μελέτη των περιπτώσεων που ακολουθούν: θα γίνει εισαγωγή στην κοινωνική ανθρωπολογία και την πολιτική εθνογραφία, ειδικότερα σε σχέση με τη μελέτη των κοινών και της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Από το έβδομο μάθημα και έπειτα θα γίνουν μελέτες περιπτώσεων που αναδεικνύουν την προβληματική της θεματικής του μαθήματος στην πράξη.

Auyero, Javier. 2006. “Introductory Note to Politics under the Microscope: Special Issue on Political Ethnography I.” *Qualitative Sociology* 29 (3): 257–59. doi:10.1007/s11133-006-9028-7.

Eriksen Hylland, Thomas. 2007. *Μικροί Τόποι, Μεγάλα Ζητήματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Marcus, George E. 1995. “Ethnography In/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography.” *Annual Review of Anthropology* 24: 95–117.

Διάλεξη 7 Μελέτη περίπτωσης: Η περίπτωση της Ζαπατίστικης Αυτονομίας.

Η περίπτωση των αυτο-οργανωμένων Ζαπατίστικων Κοινοτήτων στην Τσιάπας: δομές οργάνωσης και λήψης αποφάσεων. Το μάθημα βασίζεται στην ερευνητική εμπειρία του διδάσκοντος (12 μήνες εθνογραφικής έρευνας στην Τσιάπας).

Οικονομάκης, Λ. 2015. *Η αυτονομία στις Ζαπατίστικες κοινότητες. Κοινωνικός Αναρχισμός*. Πολιτική Επιθεώρηση. Ιούλιος 2015. Τεύχος 4. Εκδόσεις Κουρσάλ.

Collier, George A., and Jane F. Collier. 2005. “The Zapatista Rebellion in the Context of Globalization.” *The Journal of Peasant Studies* 32 (3–4): 450–460.

Marcos, Subcomandante. 1997. "The Seven Loose Pieces of the Global Jigsaw Puzzle." *Ya Basta!—Ten Years of the Zapatista Uprising*.

Muñoz Ramírez, Gloria. 2008. *The Fire and the Word*. City Lights Publishers.

Francis Patrick O'Connor and Leonidas Oikonomakis (2015) Pre-conflict Mobilization Strategies and Urban-Rural Transition: The Cases of the PKK and the FLN/EZLN. *Mobilization: An International Quarterly*: September 2015, Vol. 20, No. 3, pp. 379-399. doi: <http://dx.doi.org/10.17813/1086-671X-20-3-379>

Διάλεξη 8 Μελέτη περίπτωσης: Η εμπειρία των ανακτημένων επιχειρήσεων στην Αργεντινή και της ΒιοΜε στην Ελλάδα.

Από το 1999, την αρχή του κύκλου διαμαρτυρίας που αμφισβήτησε την νεοφιλελεύθερη στροφή της Αργεντινικής οικονομίας, εμφανίστηκαν στη χώρα πάνω από 200 εγχειρήματα "ανακτημένων επιχειρήσεων" ως απάντηση στην οικονομική και κοινωνική κρίση. Αντίστοιχο φαινόμενο είχαμε και στην Ελλάδα με την περίπτωση της ΒιοΜε (αλλά και των Ρομπέν του Ξύλου). Θα γίνει εκτεταμένη παρουσίαση των περιπτώσεων αυτών αλλά και εισαγωγή στην προβληματική γύρω από τις ανακτημένες επιχειρήσεις.

Θα πραγματοποιηθεί επίσης προβολή του Ντοκιμαντέρ **The Take-Η Ανάκτηση** της Naomi Klein και του Avi Lewis.

Ρουτζέρι, Αντρέας. 2014. *Οι Ανακτημένες Επιχειρήσεις Της Αργεντινής*. Θεσσαλονίκη: Ακυβέρνητες Πολιτείες και Εκδόσεις των Συναδέλφων.

Διάλεξη 9 Μελέτη περίπτωσης: Το χωριό της Μαριναλέδα.

Το δέκατο μάθημα θα ασχοληθεί με τη μελέτη περίπτωσης του χωριού της Μαριναλέδα στην Ανδαλουσία, και του μοντέλου ανάπτυξης που αυτό προτείνει.

Hancox, Dan. 2013. *The Village against the World*. Verso Books.

Διάλεξη 10 Μελέτη περίπτωσης: "Στην Κοτσαμπάμπα δεν πουλιέται το νερό που να πάρει!" Ο "πόλεμος του νερού" και η εμπειρία του Συντονιστικού για την Υπεράσπιση του Νερού και της Ζωής της Κοτσαμπάμπα, στη Βολιβία.

Τον Απρίλη του 2000, οι ιθαγενείς στην πλειοψηφία τους κάτοικοι της Κοτσαμπάμπα στη Βολιβία εξεγείρονται ενάντια στην ιδιωτικοποίηση της εταιρίας ύδρευσης της πόλης σε μια κοινοπραξία πολυεθνικών εταιριών. Η δράση τους συντονίζεται από το Συντονιστικό για την Υπεράσπιση του νερού και της ζωής, το συνετονιστικό όλων των συνελεύσεων της πόλης. Από αυτήν την εμπειρία προέκυψε και η ιδέα της αυτοδιαχείρισης του δικτύου ύδρευσης της πόλης. Μέσα από την εμπειρία της Κοτσαμπάμπα οι φοιτητές και οι φοιτήτριες εισάγονται στην προβληματική της διαχείρισης των κοινών πόρων, όπως του δικτύου ύδρευσης.

Θα προβληθεί **βιντεοσκοπημένη συνέντευξη** με τον Oscar Olivera, εκπροσώπου του Συντονιστικού της Κοτσαμπάμπα, από το αρχείο του διδάσκοντος.

Διάλεξη 11 Παραδείγματα από την Ελλάδα και την Κρήτη της Κρίσης: Η περίπτωση του κινήματος ενάντια στις ΒΑΠΕ.

Μετά το νερό, ακολουθούν ο αέρας και ο ήλιος και οι προτάσεις για την αποτελεσματικότερη διαχείρισή τους. Θα γίνει εκτεταμένη παρουσίαση στη θεωρία της “πράσινης” ανάπτυξης αλλά και της κριτικής απέναντι σε αυτήν εκ μέρους των κινημάτων και των τοπικών κοινωνιών. Η συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης έχει επιλεγεί για να γίνει σύνδεση των ζητημάτων του μαθήματος με την τοπική κοινωνία.

Καλεσμένος εισηγητής: Ακτιβιστής του κινήματος ενάντια στις ΒΑΠΕ.

Bookchin, Murray. 1994. “Οικολογική Κρίση, Σοσιαλισμός, Και η Ανάγκη Να Ξαναφτιάξουμε Την Κοινωνία.” *Κοινωνία Και Φύση: Τετραμηνιαίο Περιοδικό Πολιτικής Οικολογίας*. 2 (3): 11–23.

Διάλεξη 12 Παραδείγματα από την Ελλάδα της κρίσης: Η περίπτωση των κοινωνικών ιατρείων.

Η αυτοδιαχείριση της υγείας ως απάντηση στην κρίση, και όχι μόνο είναι το θέμα του εντέκατου μαθήματος. Αυτο-οργάνωση ή υποκατάσταση κρατικών καθηκόντων; Το παράδειγμα των κοινωνικών ιατρείων στην Ελλάδα της κρίσης.

Αδάμ, Σοφία, and Δώρα-Δήμητρα Τελώνη. 2015. “Κοινωνικά Ιατρεία Στην Ελλάδα Της Κρίσης. Η Εμπειρία Της Παροχής Υπηρεσιών Υγείας Όταν Το Εθνικό Σύστημα Υποχωρεί.” ΙΝΕ Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ.

Διάλεξη-Σύνοψη.

Το τελευταίο μάθημα θα λειτουργήσει επαναληπτικά και συνοπτικά, και θα προετοιμάσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες για την εξεταστική περίοδο που ακολουθεί. Σε αυτό θα παρουσιαστούν και τυχόν εργασίες που έχουν αναληφθεί από τις φοιτήτριες και τους φοιτητές.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.	Πρόσωπο με πρόσωπο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές	Χρήση βιντεοπρωτόκολλα και προβολή διαφανειών και βίντεο για την διδασκαλία -Χρήση τεχνολογικών εργαλείων (βίντεο, polls, jamboard κ.α.) για συμμετοχικές ασκήσεις -Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας moodle (elearn)		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	
	Διαλέξεις	60	
	Αυτόνομη Μελέτη	30	
	Μελέτη και Ανάλυση Βιβλιογραφίας	50	
	Εβδομαδιαίες Δραστηριότητες	10	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Εκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.	Ο τελικός βαθμός των φοιτητών/φοιτητριών προκύπτει από τη συμμετοχή τους στις τελικές εξετάσεις, στις οποίες θα κληθούν να απαντήσουν κυρίως σε σύντομες ερωτήσεις κριτικής ανάπτυξης (6/10), καθώς και σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής που θα συνδυάζονται με απαντήσεις σύντομης ανάπτυξης (4/10). Αξιολογείται θετικά η συμμετοχή (τυπική και ουσιαστική) τους στις εβδομαδιαίες συναντήσεις για την κατανόηση της ύλης, δεδομένης της απουσίας ενός συγγράμματος. Πιθανώς να υπάρξουν και online εργασίες/δραστηριότητες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, ανα τρεις εβδομάδες. Ανάλογα με τον αριθμό εγγεγραμμένων φοιτητών/τριών θα συζητηθεί η δυνατότητα προαιρετικών εργασιών (+2 σε περίπτωση που το γραπτό των τελικών εξετάσεων είναι προβιβάσιμο). Απαλλακτικές εργασίες δεν προβλέπονται		

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Auyero, Javier. 2006. "Introductory Note to Politics under the Microscope: Special Issue on Political Ethnography I." *Qualitative Sociology* 29 (3): 257–59. doi:10.1007/s11133-006-9028-7.
- Bookchin, Murray. 1994. "Οικολογική Κρίση, Σοσιαλισμός, Και η Ανάγκη Να Ξαναφτιάξουμε Την Κοινωνία." *Κοινωνία Και Φύση: Τετραμηνιαίο Περιοδικό Πολιτικής Οικολογίας*. 2 (3): 11–23.
- Collier, George A., and Jane F. Collier. 2005. "The Zapatista Rebellion in the Context of Globalization." *The Journal of Peasant Studies* 32 (3–4): 450–460.
- Collier, Ruth Berins, and David Collier. 1991. *Shaping the Political Arena : Critical Junctures, the Labor Movement, and Regime Dynamics in Latin America*. Princeton University Press.
- Della Porta, Donatella, and Mario Diani. 2006. *Social Movements: An Introduction*. 2nded. Wiley-Blackwell.
- Eriksen Hylland, Thomas. 2007. *Μικροί Τόποι, Μεγάλα Ζητήματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Escobar, Arturo. 1995. *Encountering Development: The Making and Unmaking of the Third World*. Princeton Studies in Culture/power/history. Princeton, N.J: Princeton University Press.
- . 2008. *Territories of Difference: Place, Movements, Life, Redes*. New Ecologies for the Twenty-First Century. Durham: Duke University Press.
- . 2010. "LATIN AMERICA AT A CROSSROADS: Alternative Modernizations, Post-Liberalism, or Post-Development?" *Cultural Studies* 24 (1): 1–65. doi:10.1080/09502380903424208.
- Hall, Stuart, Anthony McGrew, and David Held. 2010. *Η ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ ΣΗΜΕΡΑ*. Αθήνα: ΣΑΒΒΑΛΑΣ. <https://www.politeianet.gr/books/9789604608997-hall-stuart-sabbalas-i-neoterikotita-simera-178707>.
- Hancox, Dan. 2013. *The Village against the World*. Verso Books.
- Hardt, Michael, and Antonio Negri. 2009. *Commonwealth*. Belknap Press of Harvard University Press.
- Harvey, David. 2007. *Νεοφιλελευθερισμός. Ιστορία Και Παρόν*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- . 2009. "The 'New' Imperialism: Accumulation by Dispossession." *Socialist Register* 40 (40). <http://socialistregister.com/index.php/srv/article/download/5811>.
- Holloway, John. 2011a. *ΑΣ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ*. Αθήνα: ΣΑΒΒΑΛΑΣ.
- . 2011b. *ΡΩΓΜΕΣ ΣΤΟΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ*. Αθήνα: ΣΑΒΒΑΛΑΣ.
- Klein, Naomi. 2010. *Το δόγμα του Σοκ. Η άνοδος του Καπιταλισμού της Καταστροφής*. Αθήνα: Λιβάνης.
- Lamborn Wilson, Peter. 2009. *Πειρατικές Ουτοπίες. Μαυριτανοί Κουρσάροι Και Ευρωπαίοι Αποστάτες*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Latouche, Serge. 2008. *Το Στοίχημα Της Αποανάπτυξης*. Αθήνα: Βάνιας.
- Marcos, Subcomandante. 1997. "The Seven Loose Pieces of the Global Jigsaw Puzzle." *Ya Basta!—Ten Years of the Zapatista Uprising*.
- Marcus, George E. 1995. "Ethnography In/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography." *Annual Review of Anthropology* 24: 95–117.
- Muñoz Ramírez, Gloria. 2008. *The Fire and the Word*. City Lights Publishers.
- O'Donnell, Guillermo A., and Philippe C. Schmitter. 1986. *Transitions from Authoritarian Rule : Tentative Conclusions about Uncertain Democracies*. Johns Hopkins University Press.
- Ostrom, Elinor. 2002. *Η Διαχείριση Των Κοινών Πόρων*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Rediker, Marcus. 2004. *Villains of All Nations: Atlantic Pirates in the Golden Age*. Verso.
- Roberts, Kenneth M. 2013. "Market Reform, Programmatic (De)alignment, and Party System Stability in Latin America." *Comparative Political Studies* 46 (11): 1422–52. doi:10.1177/0010414012453449.

- Sachs, Wolfgang, ed. 2005. *The Development Dictionary: A Guide to Knowledge as Power*. 11. impression. Johannesburg: Witwatersrand Univ. Press.
- Touraine, Alain. 1999. *ΠΩΣ ΝΑ ΞΕΦΥΓΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ*; Αθήνα: ΠΟΛΙΣ. <https://www.politeianet.gr/books/9789607478955-touraine-alain-polis-pos-na-xefugoume-apo-ton-fileleutherismo-145862>.
- Zibechi, Raúl. 2010. *ΑΥΤΟΝΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΕΙΣ. Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΣΕ ΚΙΝΗΣΗ*. Αθήνα: ΑΛΑΝΑ.
- Αδάμ, Σοφία, and Δώρα-Δήμητρα Τελώνη. 2015. “Κοινωνικά Ιατρεία Στην Ελλάδα Της Κρίσης. Η Εμπειρία Της Παροχής Υπηρεσιών Υγείας Όταν Το Εθνικό Σύστημα Υποχωρεί.” INE Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. <http://ineobservatory.gr/wp-content/uploads/2016/07/MELETH-441.pdf>.
- Παπαϊωάννου. 1998. “Κοινωνικός Μετασχηματισμός, Τοπική Κοινωνία, Και Εκπαίδευση.” In *Κοινωνικός Μετασχηματισμός, Εκπαίδευση, Και Τοπική Κοινωνία.*, edited by Σκεύος Παπαϊωάννου, Peter Alheit, and Henning Salling Olesen, 11–37. Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Πολάνυι, Καρλ. 2007. *Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ. Οι Πολιτικές Και Κοινωνικές Απαρχές Του Καιρού Μας*. Αθήνα: Νησίδες. <https://www.politeianet.gr/books/9789608480834-polanyi-karl-nisides-o-megalos-metaschimatismos-204497>.
- Ρουτζέρι, Αντρέας. 2014. *Οι Ανακτημένες Επιχειρήσεις Της Αργεντινής*. Θεσσαλονίκη: Ακυβέρνητες Πολιτείες και Εκδόσεις των Συναδέλφων.

- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

[International Journal of the Commons](#)
[World Development](#)
[Ecological Economics](#)